

Številka vsaki četrtlet in velja
o poštnino vred ali v Mari-
boru s pošiljanjem na dom
na celo leto 32 Din, pol leta
18 Din, četrt leta 8 Din. Izvea
Jugoslavije 64 Din. Naročnina
se pošlje na upravništvo
«Slov. Gospodarja» v Mari-
boru, Koroška cesta št. 5. —
List se dopolnjuje do odpo-
vedi. Naročnina se plačuje
v naprej. Tel. interurban 113.

Poštnina plačana v gotovini.

Posamezna številka stane 1-50 din.

SLOVENSKI GOSPODAR

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO

Uredništvo je v Mariboru,
Koroška cesta št. 5. Rokopisi
se ne vračajo. Upravništvo
sprejema naročnine, inserate
in reklamacije.
Cena inseratov po dogovoru.
Za večkratne oglase primeren
popust. Nezaprite reklamacije
so poštnine proste. Čekovati
račun poštne urada Ljub-
ljana 10.003. Telefon inter-
urban 113.

7. številka.

Maribor, dne 17. februarja 1927.

61. letnik.

Državni proračun za l. 1927-28.

Narodni poslanec Vlad. Pušenjak.

Prvikrat smo zastopniki SLS v finančnem odboru gla-
sovali za državni proračun. Storili nismo tega samo radi
političnih razlogov, radi tega, ker je stranka postala vlad-
na stranka, ampak radi gospodarskih razlogov. Sedanja
vlada in vladna večina si je stavila kot svojo nalogo, da
opravi državne finance v red in da zmanjša pretirana bre-
menena. Dokaz temu je poročilo finančnega odbora k pred-
logu državnega proračuna za leto 1927-28. Najvažnejše to-
čke tega poročila hočem dobesedno navesti, da spoznajo
naši somišljeniki, da se začenja pod novim finančnim mi-
nistrom dr. Markovičem voditi druga finančna politika kot
pod njegovimi predniki in da je popolnoma neumestna go-
nja liberalcev proti SLS radi tega, ker je v jedri in sicer
zadnji seji finančnega odbora glasovala za proračun.

Vrline proračuna.

Novi proračun se odlikuje po tem, da je manjši kakor
lanski proračun, da so investicije črtane in da so nekatera
bremenena zmanjšana. Proračuni so se prej od leta do leta
povišali tako, da znaša zadnji proračun 12 milijard in 504
milijone dinarjev, dočim je novi proračun zmanjšán za eno
milijardo 39 milijonov dinarjev in znaša samo 11 milijard
in 664 milijonov dinarjev. Pretirano visoki proračuni so bili
posledica tega, da so stroški za investicije (zgradba želez-
nic, cest, uradnih poslopij itd.) pokrivali iz rednih držav-
nih dohodkov, dočim se povsod drugod v to svrhu uporab-
ljajo posojila (domača in inozemska). V novem proračunu
so vse nove investicije črtane, ostali so le krediti za do-
končanje zgradb, katere se že zidajo. Prvikrat so se zni-
žali neposredni in posredni davki za 212 milijonov dinar-
jev. Zmanjšani so davčni zaostanki za 100 milijonov Din.
Cena soli za pol dinarja pri kilogramu, kar znaša 65 mili-
jonov dinarjev, takse za 18,5 milijonov dinarjev, trošarina
na riž, cikorijo, sveče itd. za okrog 11 milijonov dinarjev
itd. Važno je odlaganje plačila davčnih zaostankov za dobo
1-4 let, povišanje eksistenčnega minima pri dohodnini od
5000 Din do 6000 Din. Pribiti moramo, da niso nudili prej-
niti proračuni nobenih davčnih olajšav, pač pa povišanje
davkov, in da je v tem proračunu napravljen prvi korak za
znižanje pretiranih davčnih bremen.

Gospodarska kriza.

V poročilu se obširno govori o gospodarski krizi in se
govdarja, da je finančni odbor stavil primerne predloge
vladi, da bi se ekonomske nepravilnosti ublažile. Stremenje
finančnega odbora je bilo, da se zmanjša proračun izdat-
kov, ker ima gospodarstvo in davčni obvezanci manj do-
hodkov in so vsled tega prisiljeni svoje potrebe zmanjšati.
Proračun mora odgovarjati gospodarski moči naroda, dr-
žavne dajatve ne smejo prekorati dovoljenih mej, a dr-
žavni dohodki se morajo racionalno uporabiti.

Državni dolgovi.

Vojni dolg v Ameriki je urejen, treba urediti i vojne
dolgove v ostalih državah. Brzo in radikalno se mora re-
šiti vprašanje naših letičnih dolgov, kateri predstavljajo ve-
liko nevoljo i za narodno gospodarstvo i za državne finan-
ce. Finančni odbor je mišljenja, da more biti rešitev tega
vprašanja jedna izmed najnujnejših nalog ministra financ.

Državna podjetja.

Radi slabega gospodarstva v državnih gospodarskih
podjetjih se zahteva, da se država ne spušča v privatno go-
spodarstvo, da se ne loteva poslov, kateri pripadajo posa-

mezniku. S tem, da vodi država razna gospodarska podjet-
ja, odvzema ona delo in dohodke državljanom, povrh pa so
ta gospodarska podjetja balast za državne finance. Finan-
ni odbor je tekom lanskega leta pregledal veliko število
državnih podjetij in ugotovil, da je neumestno, da država
iste vodi i nadalje.

Valutna politika.

Potrebno je, da se v valutni politiki vodi i nadalje po-
litika stabilizacije dinarja, da se mora stabilizirati kurz
dinarja obdržati, ker se po njem normirajo pogoji dela in
naše gospodarske razmere vobče. Valutna reforma se ne
more izvesti, dokler se razmere ne zboljšajo in ne bo jas-
nosti glede državnih obvez v inozemstvu in glede gospo-
darskega položaja v državi.

Carinska, tarfina in davčna politika.

Čimprej se naj zaključijo trgovske pogodbe z drugimi
državami, da pridemo do rednih carinskih razmer. Ne mo-
remo ostati pri izrednih razmerah, ker to škoduje gospo-
darstvu, njegovi moči in razvijanju gospodarskih razmer.
V finančnem odboru se je zahtevalo znižanje postavk za
uvoz kmetijskih potrebščin, katero zahtevo mora vlada čim
prej izpolniti.

Promet mora biti ne samo siguran, brz in točen, am-
pak tudi cen. Železniški tarifi se morajo prilagoditi seda-
njim gospodarskim razmeram glede vrste robe, njene cene
in pravca vožnje. Najboljši promet ne odgovarja gospodar-
skim razmeram, ako je predrag, ker se nikdo ne more po-
služevati prometa.

Izjednačenje davčne zakonodaje ni samo potrebno ra-
di izjednačenja obvez državljanov napram državi, ampak
tudi radi ojačanja ideje državnega jedinstva. Nujna in ne-
odložljiva potreba naroda in države je, da se uzakoni dav-
čni zakon, katerega je dovršil davčni odbor.

Državni monopoli.

V upravi državnih monopolov treba izvesti razne re-
forme, katere bi bile v korist naroda. Cena soli je previsoka,
mnogokrat se pojavlja pomanjkanje soli v raznih po-
krajinah. Finančni odbor je mnenja, da treba dopustiti
prosto prodajo soli, pod pogojem, da se plača monopolna
taksa pri uvozu iz inozemstva, oziroma pri oddaji iz doma-
čih solnin. Konkurenca in svobodna iniciativa bi povzročila,
da bi postala cena soli normalna in bi bilo dovolj soli
na razpolago.

To poročilo vsebuje gospodarski program za prora-
čunsko leto 1926-27, tekom razprav v finančnem odboru v
mesecu februarju pa bomo še predložili razne predloge,
kateri se tičejo razmer v Sloveniji.

Oblastna skupščina.

Zadnje volitve, ki so se vršile dne 23. januarja 1927
za izvolitev poslancev v oblastno skupščino, so bile izred-
no živahne, dasi je bila udeležba razmeroma manjša kot se
je to pričakovalo. In poslanci, ki so bili izvoljeni, so sedaj
poklicani, da dne 23. l. m. pridejo na prvo sejo.

Predpriprave za oblastno skuščino bi moral izvršiti
veliki župan. Ker pa imamo v Sloveniji do zdaj še dva de-
mokraskra velika župana, je bilo razumljivo, da z njima ni
mogoče nobenega sodelovanja, ker bi bila le ovira stvarne-
mu delu za oblastno skupščino. Zato je SLS pred vsem
zahtevala, da se naj izvrši izprememba pri poslovanju, da
ne bo uradni veliki župan predpisoval poslancem, kako
in kaj se naj v oblastni skupščini ukrepa in sklepa, ampak
da bodo poslanci v tem svobodni. In dosegla je to! Dosegla

bo pa tudi to, da se bodo veliki župani izmenjali tako, da
ne bodo zaupniki stranke SDS.

V prvi seji oblastne skupščine se bode vršila volitev
predsednika, podpredsednika in tajnikov. Nato se bodo iz-
volili tudi posamezni odborniki, ki jih bo pet, in pa se bo-
do sestavili trije odbori skupščine.

Prvo delo, ki ga bo morala oblastna skupščina izvesti,
bo sestava proračuna. Kolikor je bilo mogoče, je SLS že
dosegla, da bo vlada omogočila delovanje skupščin in od-
bora, da bo dala tudi nekaj državnih dohodkov na razpo-
lago. Zato lahko že prvo leto, če tudi je še le začetek, pri-
čakujemo precej uspehov, ki bodo vidno pokazali, da SLS
dela za slovenski narod.

Ko bodo te dni naši oblastveni poslanci prišli prvo-
krat skupaj, jih pozdravljamo, te delavce za vsesplošni na-
predek naše lepe Štajerske in jim želimo pri njihovem de-
lu obilo božjega blagoslova!

Da bomo nasprotnike poznali!

»Domovina« piše, sam dr. Žerjav je podpisan, da je
SLS za predpust snela krinko. Res jo je snela, pa njemu!
Kajti dr. Žerjav je tisti, ki je 18 mesecev bil v vladi, ko so
se sedanji davki vpeljali, zdaj pa vpije, naj jih SLS čez noč
odpravi! Sam je rekel, da se to čez noč ne bo dalo zahtev-
ati niti izvršiti, zdaj pa se dere »Domovina« kot žerjav,
a tega ne pove, da je SLS reš čez noč omilila dohodnino,
ko je povišala najnižjo podlago za odmero dohodnine na
6000 Din, da bo čez noč znižala davke, ko se bo sprejel za-
kon o izenačenju, ki je že pripravljen, da se bo čez noč od-
vil davčni vijak, ko se je olajšalo plačevanje davkov z 20%
boni. Da, da, Žerjav, česar niste vi naredili skozi 18 mese-
cev, je naredila SLS čez noč!

Demokrati štejejo glasove, ki so jih dobili, pa pišejo:
»Mi rastemo.« Ko so šteli bankovce pri Slavenski banki,
so pa rekli: »Mi...« Zdaj pa so zrastle do nebes, ko le-
žijo na tleh.

Demokrati so — klerikaleci. Imajo pri šestih poslancih
enega duhovnika in sicer protestanta. Pa se tudi za duhov-
nike zelo briga, on le o njih piše, kar je tudi »Domovina«
storila, ko v zadnji številki na nešteti mestih napada du-
hovnike. S krivičnimi napadi na duhovnike si bo med na-
šim ljudstvom veliko na ugledu pridobila, to si lahko —
domišljuje.

»Kmetijski list« pravi, da ima Radičeva stranka na
Slovenskem še polovico glasov, kot jih je že imela, nekako
še 31.000. K temu pa dostavimo iz iste številke te-le besede:
»Kmetije, izpreglejte! Kogar narod obsodi, tega tudi
Bog ubije! Zato kličemo, kdor noče »oginiti, naj zbeži da-
nes! Jutri bo že prepozno!« Te besede »Kmetijskega lista«
so poslovilne besede radičevcem, ki hite iz te razpadle
stranke.

Dr. Novačan se je zahvalil v »Kmetijskem listu« svo-
jim volilecem za izvolitev, ker je bil eno uro poslanec.

Socijalist Prepeluh bode za naprej nastavljal dekane,
kot piše v »Kmetijskem listu«, ker ne pusti več tega posla
škofom. Pa pravijo, naj se politika ne meša v cerkvene za-
deve. G. Prepeluh, kaj vas pa briga ta cerkvena zadeva?!
Kolikor se je do zdaj pokazalo, so si radičevci razdelili
cerkvene zadeve tako-le: Radič ima prek škofe, Prepeluh
dekane, Pucelj mežnarje, dr. Novačan, ker bi na vsak na-
čin bil rad minister, pa ministrante.

Somišljeniki. ŠTIRNA DVE LISTI

Ceprav Sobek razen cjupage*) ni imel drugega oro-
žja, kajti so bili nenadoma navali na nanj, in on ni imel dosti
časa pripravljati se, vendar je spoznal kmet, da to ni na-
vaden potepuh. Obledo je imel ponošeno, raztrgano, a vi-
deti je bilo, da je bila nekoč lepa. Naj bo, kdor hoče, kmet
se ga ni bal. Vedel je, da mu ničesar ne vzame, ker niče-
sar ni imel, tak siromak je bil. Dal je Sobku juhe, mu re-
kel, naj leže na polstržju, dalje pa ni povpraševal.

Danes je prišel, jutri odide, toliko da sta se videla.

Sobka pa je kar stresalo na klopi, kajti prepričan je
bil, da se, ako pove svoje ime, zgodi, kakor bi bilo iz peči
treščilo. On je bil tisti, ki je bil oropal štirinajst židovskih
krčm, on je dvakrat ušel iz oravskega grada, on je čisto
sam pod Hrdakom sedem ogrskih huzarjev odgnal od de-
klet, oborožen samo z lesenim stolom, on se je štirim
oravskim hajdukom iztrgal iz verig in vezí s tem, da jih je
pretrgal kakor konopec, on je končno žida na Obidovi, ki
je imel denar zakopan v zemlji in ni hotel povedati o njem,
za brado in zalisce pribil k drevesu in mu podkuril krč-
mo, in prav zaradi tega je bila na njegovo glavo razpisana
tista svota: on je končno pokradel toliko konj in volov,
toliko ljudi pohabil in ugnal toliko razbojniških, da si je
po pravici mogel misliti, da se, čim pove svoje ime, zgodi
to, kakor če bi iz peči strela udarila v izbo.

Nazadnje se ni mogel več vzdržati, ker je vedel, da so
ga razbohneli po vsi okolič, po vaseh in mestih, in da so
po cerkvah duhovniki to oznanili s prižnic; ni se mogel
premagovati in je rekel:

»Jaz sem Sobek Javorcaž!«

Tako čast je imel ta beštija.

*) Okovana palica z dvojno sekuro namesto ročaja. — Op.
prel.

Rokovnjaška koča.

Poljski spisal Kazimir Przerwa-Tetmajer; preložil Al.
Benkovič.

Obrnil se je od vrat proti dolini in zažugal z roko:

»Gruntarji! Gruntarji! Pognali ste me!« V sramoto si
nama, pravite, »ti stari razbojnik in tat!« Sinka! Nad va-
ma naj se mašuje, da se moram tako potikati. Naj se ma-
šuje! Sedaj bosta umirala gladu — gruntarja — berača!
Pogoreleca!

In potresal je s suho, tenko roko proti vasi, grozno so
mu žarele oči in tenke, viseče ustnice so mu trepetale.

Medtem pa si je Kaminski zavezoval opanke in godr-
ajal: »Vse prav, kum, samo ko bi mi sinoči ne bili izpili
vsega žganja! Prav nič ni ostalo.«

S kočo je šlo h koncu.

Pričeli so padati gozdi pod Košisto, zravnavali so se
enožeti in v bližini stavile koče.

Rokovnjaška koča je propadala, nihče je ni opravljal.
Neko jesen je veter odnesel streho in jo razbil; stene so
potem preperlele in gnile. Naokrog je vzrastlo razno rast-
linje, skozi tramove sten so pričeli prodirati zeleni, mrki
disti lapuha, znotraj pa je pričela rasti trava. Mahovi in
vlažna plesnoba je prerastla stenske tramove in jih po-
skrila z bledin zelenjem. Okrog sten se je razrastla rjasta,
tožna kislica in mračne, zaspane koprive.

Nizke stene so se vsako leto bolj izgubljale poleti v
gostem rastlinskem zelenju, pozimi pa v snegu, ki ga je
bil nanesel veter. Burja je podrli dve steni, južno in za-
padno; dve drugi sta se nekaj let pozneje zrušili pod tež-

kim snegom. Lapuh, trava, kislica, koprive, bele in modre
cvetlice so na poletje zarastle zrušene tramove. Zemlja je
pogoltnila prepereli in gnijoči les. Čez nekaj let o rok-
ovnjaški koči ni ostalo nič sledu. Spomin nanjo jo je preži-
vel obenem z imeni Luščikovih Bleskotcev, Zgornjega ali
Košla Vrtavke iz Pardolovke, Zoške Mocarne iz Koščelisk,
lovca Samka Vidoveca, bednih brata in sestre Jasja in Te-
reze Slodčkovice in starega Gacka Topora Jasice z Grobe-
ga, ki se je bil maščeval nad zlobnimi sinovi.

Kakšno čast je imel Sobek Javorcaž.

Poljski spisal Kazimir Przerwa-Tetmajer; preložil Al.
Benkovič.

Za izročitev Sobka (Boštjana) Javorcaža (Jawor-
carza) je bilo razpisanih dvajset cekinov. Vendar bi ga
nikdar ne bili dobili, ko bi ga ne bila pokopala njegova
čast.

Ves dan so ga gonili hajduki, grozno je bil upehan.
Zasledovalcem je pa le utekel, pa je že komaj dihal. Ob
harklovski cesti je v neki koči gorela luč — vstopil je.

Naletel je tam na ženo, kmeta, tri otroke, dve deklici
in malega dečka; večerjali so.

Pozdravil je in povedal: »Bežal sem po cestah in ne-
cestah ves božji dan in ničesar nisem zaužil. Ali bi mi dali
malo tiste kisle juhe, vidim, da jeste, kar žge me v prsih.
Potem bi pa kam legel do jutra.«

Hočeš nočeš mu je gospodar moral dati prenočišče,
kajti Sobek je prav do stropa segal z glavo. Prijazno mu je
rekel, naj sede na klop in pije z njimi juho, kakor se mu
ljubi.